

en diccionaris i textos a partir de 1591. En port. *felpa* en l'acc. 'crinera del lleó' c. 1500, després 'felpa, pelfa'. En llengua d'oc, hi ha l'actual *feupo* «efflure; filandres», *TdF*, i ja *felpir* (= *felpier*) com a nom d'ofici ('fabricant de *felpa*?') en un cartulari medieval, de Limoges. Quant a l'it. *felpa* es troba des de Bracciolini (1618), Chiabrera (id., o molt poc abans) i altres autors posteriors o indatables (car l'aparició en unes alegories mss. de 1375, està per comprovar).

El fr. ant. *feupe* apareix en l'anglonormand Frère Angier, *Vie de St. Grégoire* (v. 2323), que escrivia en l'any 1214 (*Rom.* XII, 205), amb el significat de «hailon, friperie»; és un mot rar en els textos antics, però no tant la seva variant *pelfre*, *peuffe*, també anglonormanda, dels Ss. XII-XIV, i avui *feupe* està esbarriat per bastants parlars molt separats uns d'altres; la variant en *p-* presenta molts derivats a França, i en particular el verb *pelfrer* 'saquejar', que ja apareix a la *Vie St. Edmund le Roi*, anglonormanda del S. XII, *Denis Piramus* (*Rom.* LXII, 399), norm. *peuffre* «friperie», norm. ant. *pelfre* 'trastos, quincalla'; dels quals s'ha cregut que sigui manllevat l'angl. antiq. *pelf*, *pelfyr*, angl. *pilfer* 'saquejar'; també fr. ant. *pelfir* 'saquejar'; i un correlatiu *folpir* degué existir en llengua d'oc des de ben antic, com sigui que en trobem un derivat *folpidor* 'malmetedor, el qui fa malbé' en Marcabré, segle XII.¹

Una forma **pilfa* o **filpa* és probable que existís cap al Cantàbric; d'on pogué sortir, amb una alteració de tipus gens insòlit en base, l'euskera *p(h)ilda* 'parrac' (Mitxelena, *BSVAP* XI, 288); i el derivat cast. *despilfarrado* 'esparracat' (1611), *despilfarrar* 'malbaratar, malgastar' [S. XIII]. De tot plegat tractaren (després de Bugge, *Rom.* IV, 363-4) Horning, *ZRPb.* XX, 197-8; xxv, 742-3; xxx, 76; Spitzer, *LexikK.* 155-6; i Ja-berg, *Festschrift Jud* 1943, 309; i jo hi vaig fer encara algunes addicions i importants rectificacions i suggeriments en els articles FELPA i DESPILFARRAR del *DCEC/DECH*: treballs on queden alguns detalls més (espt. el cast. famil. *filfa*, hisp.-am. *felfa*, i el cast. PILTRAFÀ [1596], probt. alteració de *peltraça*, princ. S. XV, de PER-TRACTIARE per influència de les formes del nostre mot).

Pel que fa a l'etimologia, és en va dir, amb Horning, que tot això s'identifica amb una base FALUPPA 'palleta' (documentada en glossaris del S. X, i avui viva en parlars del N. d'Itàlia), amb violentes alteracions fonètiques i canvis semàntics, entre altres raons perquè aquest mot del baix llatí, per la seva banda, és també d'etimologia ignorada: veg. el que en diuen el *FEW* III, 395ss.; Sainéan, *Sources Indig.* II, 225; *REW*, s. v., aquí mateix n'hem parlat en diversos llocs, *ENVO-LUPAR*, *FALORNIA*, i recordem que fins s'havia atribuït a aquest inflat fantasma l'origen del fr. *frapper*, després reconegut com a iranisme del ll. vg. Major base hi hauria per relacionar-ho amb el grup del port. *farrapo* i cast. *HARAPO* (*DECH*), però sempre haurem de reconèixer que això no farà gaire més que mirar d'aclarir un mot problemàtic enllaçant-lo amb un altre que no ho és gaire menys o encara més. *AlcM*

es mostra ben desorientat sobre l'origen del nostre mot: el mot local al. *felbel* (suabià) és manlleu del romànic, no pas a la inversa; no sols és evident que, en cat., *pelja* no és «pres per via del cast.», sinó que tot indica que en cast. sigui de provenença gallo-romànica o catalana.

Ben al contrari, ja que ara constatem que en català hi ha documentació molt més antiga que en italià, portuguès, castellà i occità, i quasi tant com en francès, això i l'antiguitat de les formes franco-angleses en *p-*, fan dubtar molt que *pelja* sigui metàtesi de *felpa*, i invita a demanar que se sotmeti de nou el problema a un estudi monogràfic, sobre bases noves, i ben escèptiques enfront del que admetien els romanistes abans del *DCEC*.

Ens quedem amb la impressió que aquí resten dues possibilitats obertes. Tenint en compte el fet que en francès el mot és propi primitivament dels textos anglonormands, i recordant-nos que hi ha d'altres noms de drap provinents d'Anglaterra i de la seva primerenca indústria tèxtil (p. ex. *CARISEA*, *DCEC/DECH*, que ja es troba a Espanya i el Marroc en els Ss. XII-XIII), caldrà revisar la doctrina generalment admesa que l'angl. *pelf*, *pelfrey*, *pilfer* és d'origen francès: tenint en compte que *pelf* ja es troba en anglès c. 1300 (*NED*, *Skeat*), potser sigui d'arrel germànica o de creació insular, i propagat des d'allà a França i després a la resta de la Romània.

Seguint per aquesta via conjectural, no podem deixar de preguntar-nos, almenys, si no hi podria haver alguna relació amb el tipus germ. *FILT*, fr. *feutre*, cat. *FELTRE*. Puix que aquest significa quasi el mateix i és provinent d'una zona bastant pròxima a la que sospitem per a *felpa*, ¿podríem pensar en dos derivats d'una arrel comuna, amplificat l'un en dental, l'altre en labial? Si és veritat, com sembla, que en aquest la *r-* germànica prové de *p* indoeuropea, ni fóra fàcil admetre un ètímon germànic genuí per a *PELFA* —puix que no s'explicaria la conservació de la *r-*, ni tampoc podríem pensar en el cèltic, on la *r-* indoeuropea hauria caigut. No tan inconcebible fóra admetre que una *f-* germànica hagués estat alterada en *p-* per celtes insulars, i d'aquests hagués passat al francès o revertit a l'anglès; o que es tractés d'una relíquia sorotàptica de Renània, passada a les factories draperes d'entorn del Canal. Tot plegat, mancant encara l'explicació concreta de la *-pa* o *-fa* resta, és clar, d'una vaguetat gran, i bastant rebuscat.

Una altra explicació ens la suggereix l'acompanyament del nostre mot en la seva documentació més antiga «tota *felpa* o peilla de vestedures». És sabut que aquest sinònim és una prolongació del ll. *PILLEUM*, pl. *PILLĒA*, densament representat en tot el territori gallo-romànic i també en català. Hi hauria, doncs, bona base per creure que, tant el tipus *pelja* com *felpa*, resulten d'un compost germànic format de *FILT* més una forma manllevada de *PILLEUM*, designant tot plegat una mena de *PILLEUM* semblant al *FILT*, o en la qual el *FILT* participés sigui com a ingredient o com a element de comparació. Els uns formarien un compost